

Gemeente Amsterdam
Afdeling Grond en Ontwikkeling, project Hamerkwartier
t.a.v. J. Kartomihardjo
Postbus 1104
1000 BC Amsterdam

Amsterdam, 26 juni 2021

VvE Vogeldorp
t.a.v. de beheerder Roy Vernout
ACB VVE Beheer
Postbus 225
2000 AE Haarlem

Betreft: inspraakreactie van VVE Vogeldorp op investeringsnota Hamerkwartier¹

Inleiding

1. Vogeldorp is een tuindorp van 270 woningen dat *direct* aan het plangebied grenst. Het ligt daarmee in het invloedsgebied van het Hamerkwartier.
2. De Vereniging van Eigenaren (VvE Vogeldorp) hanteert het standpunt dat bewoners zelf hun subjectieve mening bij inspraakrondes kunnen inbrengen op de plannen van het Hamerkwartier. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de (on)wenselijkheid van hoogbouw, de verdeling van het woningbouwprogramma, de combinatie wonen en werken, hoge bebouwingsdichtheden, verkeersoplossingen, beeldkwaliteit en architectuur, de invulling van de openbare ruimte, et cetera. Eigenaren reageren gezamenlijk ten aanzien van de meer objectieve impact van het Hamerkwartier op Vogeldorp. Centraal daarin staat de constructieve veiligheid van Vogeldorp en het voorkomen van schade veroorzaakt door werkzaamheden in het Hamerkwartier aan Vogeldorp.
3. De Vereniging van Eigenaren bestaat uit woningbouwvereniging De Key (51% aandeel) en de particuliere eigenaren van koopwoningen (49% aandeel). Middels deze brief dient de VVE haar inspraakreactie in op de concept investeringsnota voor het Hamerkwartier.
4. Vogeldorp is het oudste tuindorp in Amsterdam-Noord, gelegen in de Vogelbuurt, ten zuiden van het Vliegenbos en het Volkstuinpark Buitenzorg en ten noorden van de Johan van Hasseltweg. Aan de oostelijke zijde vormt de Zesde Vogelstraat de directe scheiding met het plangebied. Vogeldorp is in 1918 gebouwd door de Gemeentelijke woningdienst met Berend Boeyinga van de Amsterdamse School als projectarchitect en bestond oorspronkelijk uit 313 woningen. Aan het ontwerp ligt de tuinstadgedachte van Ebenezer Howard ten grondslag. Vanwege de architectonische waarde en de plaats die het inneemt in de geschiedenis van de sociale woningbouw en de emancipatie van de arbeidersklasse, is Vogeldorp bestempeld als onderdeel van *een monument van nationaal belang dat op het hoogste niveau bescherming*

¹ <https://www.amsterdam.nl/projecten/hamerkwartier/meedoen/#hc51bbc47-e9ba-40e6-b610-bb4349492fa8>

verdient. Sinds 2000 is Vogeldorp een gemeentelijk monument en vanaf 2014 maakt het onderdeel uit van het rijksbeschermd stadsgezicht Amsterdam-Noord².

5. De woningen in Vogeldorp zijn als noodwoningen gebouwd om de woningnood in het begin van de twintigste eeuw aan te pakken. De woningen zijn *niet onderheid*, maar gebouwd op een *ongewapende betonplaat op staal*. Dat maakt de woningen *uiterst kwetsbaar* voor verzakkingen, veranderingen in grondwaterstanden en trillingen van bouwwerkzaamheden en (bouw)verkeer. Dit blijkt uit meerdere objectieve onderzoeken van gerenommeerde onderzoeksinstituten zoals TNO, Deltares, Wareco en Duyts constructeurs.
6. Ondanks haar kwetsbare constructie en de oorspronkelijke opzet als tijdelijk dorp heeft Vogeldorp in 2018 haar 100-jarig bestaan gevierd. Meerdere renovaties, goed onderhoud, de monumentenstatus en de grote inzet van Woningcorporatie De Key, de particuliere eigenaren, de gemeente, en niet in de laatste plaats de bewoners van Vogeldorp, hebben dit mogelijk gemaakt³.

Het Hamerkwartier en de daarbij behorende werkzaamheden hebben de potentie om veel schade aan Vogeldorp aan te brengen. Uit het oogpunt van **constructieve veiligheid**:

7. dient de gemeente alles in het werk te stellen om (het risico op) schade aan kwetsbaar Vogeldorp te beperken.
8. vinden wij het goed dat het gebied ten oosten van de Zesde Vogelstraat en ten noorden van de Johan van Hasseltweg (het Zamenhofgebied) voorlopig nog niet ontwikkeld wordt. Juist de werkzaamheden in dit gebied kunnen veel schade aan Vogeldorp toebrengen.
9. eisen wij dat er niet geheid wordt op de bouwkvelds in het Hamerkwartier. Er dienen in het hele plangebied trillingvrije bouwtechnieken toegepast te worden. Denk hierbij aan schroef- of boorpalen i.p.v. heipalen en het duwen van damwanden i.p.v. het heien. De investeringsnota laat dit aan de uitvoerende partij via het op te stellen BLVC uitvoeringsplan. Wij vinden dat de gemeente dit dwingend moet opleggen aan de uitvoerende partijen, bijvoorbeeld in het overkoepelende BLVC kader voor het Hamerkwartier.
10. eisen wij dat aannemers de trillingen van al hun werkzaamheden op Vogeldorp gedurende de uitvoeringsperiode meten middels het plaatsen van trillingmeters aan de woningen/bouwwerken van Vogeldorp die het dichtst bij de werkzaamheden liggen. De trillingmeters dienen ingesteld te worden op de grenswaarden voor kwetsbare monumenten.
11. eisen wij dat de (bouw)werkzaamheden in het Hamerkwartier de grondwaterstand in Vogeldorp niet beïnvloeden, teneinde zettingen te voorkomen. Verlaging van de grondwaterstand zal namelijk leiden tot verzakkingen van de funderingsplaat en scheurvorming in de gevels van de monumenten. Dit geldt vooral, maar niet uitsluitend, voor bronbemalingen bij bouwwerkzaamheden in het noordelijk deel van het Hamerkwartier.

² Zie voor uitgebreide informatie over Vogeldorp: (1) <https://nl.wikipedia.org/wiki/Vogeldorp>, (2) de uitgave van het Museum Amsterdam Noord: Disteldorp en Vogeldorp; eeneige tweeling van tuindorpen, (2018) en (3) <https://www.amsterdam.nl/kunst-cultuur/monumenten/erfgoed-week/vogeldorp-disteldorp/>

³ Zie <https://www.at5.nl/artikelen/186155/vogeldorp-viert-100-jarig-bestaan-ik-wil-hier-gewoon-doodgaan-klaar> en <https://www.youtube.com/watch?v=iGWaDglaKB8>

12. eisen wij dat er geen bouwverkeer langs en door Vogeldorp plaatsvindt. Met name de Zesde Vogelstraat, de Zamenhofstraat en Vogelkade dienen vrijgesteld te worden van bouwverkeer, aangezien dit zal leiden tot scheurvorming in de kwetsbare constructies.
13. eisen wij dat de gemeente voor aanvang van bouwwerkzaamheden in het Hamerkwartier en/of de omgeving van Vogeldorp een nulmeting uitvoert waarin de technische staat van Vogeldorp wordt vastgelegd, teneinde mogelijke schade van bouwwerkzaamheden aan de opstallen in Vogeldorp vast te kunnen stellen.

Het Hamerkwartier zal leiden tot een veel hogere **verkeersintensiteit**. Ten aanzien van de verkeersintensiteit:

14. eisen wij dat de ambitie om het Hamerkwartier autoluw te maken niet mag leiden tot toenemende parkeerdruk in Vogeldorp. Ook Vogeldorp moet autoluw blijven.
15. eisen wij dat er geen sluipverkeer mogelijk wordt door Vogeldorp naar het Hamerkwartier, zowel tijdens de bouw als in de eindsituatie. Vooral de route Meeuwenlaan, Zamenhofstraat, Vogelkade dan wel Zesde Vogelstraat, Johan van Hasseltweg (en vice versa) mogen geen sluiproutes worden om drukte op het hoofdwegennet of bouwwerkzaamheden te omzeilen (kruip-door-sluip-door-verkeer). Er dienen goede verkeersoplossingen te komen en effectieve maatregelen als sluipverkeer optreedt, bijvoorbeeld via een elektronische knip of een paal in de weg ter hoogte van de toegangswegen naar Vogeldorp (Meeuwenlaan/Zamenhofstraat en Johan van Hasseltweg/Zesde Vogelstraat). Zo kan een elektronische knip auto's die geen bestemmingsverkeer zijn beboeten. De paal zou alleen omlaag kunnen voor bestemmingsverkeer en hulpdiensten.
16. eisen wij dat er geluidwerende maatregelen komen als de bedrijfsruimte tussen de Johan van Hasseltweg en Vogeldorp wordt verwijderd. Bijlage 4 van het MER Hamerkwartier⁴ toont aan dat de geluidsbelasting op Vogeldorp dan zeer sterk toeneemt, tot meer dan 14dB voor de woningen aan de Vogelkade⁵. In dat kader merken wij het volgende op:
 - Uit de bewonersenquête van Verenigd Vogeldorp⁶ blijkt dat een ruime meerderheid van de respondenten voorstander is van de variant waarin de bebouwing verdwijnt: "ruim 85% van alle respondenten is daar positief over en nagenoeg niemand negatief." Ten tijde van de enquête was het geluidsonderzoek nog niet bekend en is de forse geluidstoename waarschijnlijk niet, of beperkt, in de voorkeuren meegenomen.
 - In de bijeenkomst Mobiliteit, Bereikbaarheid en Infrastructuur van 22 maart 2021 tussen bewoners en de projectorganisatie⁷ is al gesteld dat de toename van de geluidsbelasting in de variant dat de bebouwing verdwijnt en zonder geluidbeperkende maatregelen bezwaarlijk is.

⁴ Antea Group; Akoestisch onderzoek Hamerkwartier Amsterdam, d.d. 9 maart 2021.

⁵ Zie Antea rapport blad 17 van 34: "Met name de woningen aan de Vogelkade ondervinden in de optimalisatievariant een fors hogere geluidbelasting vanwege het wegvallen van de bestaande afscherming in de vorm van de bebouwing aan de noordzijde van de Johan van Hasseltweg."

⁶ <https://www.verenigdvogeldorp.nl/wp-content/uploads/2020/11/Verslag-bewonersenquête-Vogeldorp-6-11-20.pdf>

⁷ Zie het verslag van de bijeenkomst op <https://www.verenigdvogeldorp.nl/wp-content/uploads/2021/05/Hamerkwartier-verslag-Buurtoverleg-mobiliteit-definitief.pdf>

- De toename van de geluidsbelasting in met name de variant waar de bebouwing verdwijnt is extra nadelig voor Vogeldorp omdat de woningen al zeer gehorig zijn. Ook is het aannemelijk dat de geluidsisolatie van de woningen in Vogeldorp niet veel verbeterd kan worden door de bouwtechnische kwetsbaarheid, de monumentenstatus en beperkte financiële middelen van de VVE. Indien effectieve geluidswerende maatregelen achterwege blijven dan eisen wij budget voor effectieve geluidwerende maatregelen aan de woningen in Vogeldorp.
 - In de investeringsnota wordt niet duidelijk welke geluidwerende maatregelen genomen kunnen worden en wat het effect daarvan is. Er worden enkele geluidwerende oplossingen⁸ genoemd, maar deze zijn helaas nog niet doorgerekend waardoor de uiteindelijke verandering van de geluidsbelasting niet inzichtelijk is. Wij eisen een duidelijk overzicht van geluidswerende maatregelen en een keuze voor een effectieve oplossing in de verdere ontwerpogave voor de Johan van Hasseltweg Oost.
 - In de investeringsnota staat wel een *artist impression* van een mogelijk eindbeeld voor de eindsituatie waarin de bebouwing definitief is verdwenen (zie pagina 54-55 van deel A). Dit is een zeer open ontwerpvariant die Vogeldorp in fysieke zin maximaal laat aansluiten op het Hamerkwartier (ongedeelde wijk), maar nauwelijks effectieve geluidwering biedt. Deze oplossing zal waarschijnlijk resulteren in de maximale toename van de geluidsbelasting op de woningen aan de Vogelkade (+14 dB volgens het Antea onderzoek).
 - Wij beseffen dat er nog geen besluit over de invulling van de Johan van Hasseltweg Oost is genomen en dat de echte ontwerpogave nog moet beginnen. De ontwerpbijslage bij de investeringsnota bevat enkele schetsvarianten voor de Johan van Hasseltweg om te onderzoeken of alle functies fysiek in het gebied passen. Een eventuele brug over het IJ lijkt in dat opzicht kansen te bieden voor een fietspad met geluidsschermen en begroeiing of een fietspad op een aarden wal die als *rampup* kan dienen richting de brug (of een combinatie van wal, vergroening, geluidsschermen en stil asfalt). Wij eisen dat de gemeente in de verdere ontwerpogave en daaropvolgende uitvoering afdoende geluidswerende voorzieningen aanbrengt.
17. eisen wij dat vervangende nieuwbouw voor de bedrijfsruimten ten noorden van de Johan van Hasseltweg en ten zuiden van Vogeldorp niet hoger zal zijn dan de bestaande bebouwing. Als de bebouwing ten noorden van de Johan van Hasseltweg en Vogeldorp behouden blijft, dan verwachten wij dat deze op termijn wordt herontwikkeld. De economische prikkels daarvoor zullen waarschijnlijk sterk toenemen naarmate de transformatie van het Hamerkwartier in de loop der jaren gerealiseerd wordt. De bestaande gebouwen zijn ook relatief laagwaardig in vergelijking tot het kwaliteitsbeeld van het Hamerkwartier, wat de financiële prikkels voor de eigenaren verder versterkt. Wij eisen dat er in de investeringsnota wordt vastgelegd dat vervangende nieuwbouw niet hoger mag zijn dan de bestaande bebouwing.

⁸ Antea stelt op blad 13 van 34: "Mogelijkheden om een hogere geluidbelasting te mitigeren zijn: het aanpassen van het typeverharding, een snelheidsverlaging doorvoeren, het toepassen van extra gevelisolatie, of maatregelen in de openbare ruimte (bijvoorbeeld aarden wal, geluidsscherm)."

18. eisen wij dat het plantsoen tussen de rotonde en Vogeldorp niet (opnieuw) als bouwterrein wordt gebruikt tijdens de vele jaren van bouwwerkzaamheden in het Hamerkwartier. Dit perceel heeft de bestemming “Groen” en dat dient zo te blijven. Vogeldorp heeft in dat opzicht nare ervaringen met het bouwdepot van Van Gelder ten behoeve van de werkzaamheden in het Blauwe Zand in 2020⁹.

Namens de eigenaren van Vogeldorp.

Bestuur Vereniging van Eigenaren Vogeldorp,

Gerben Hieminga (voorzitter)

Jaap Korthoff (penningmeester)

Peter den Hond (secretaris)

⁹ <https://www.verenigdvogeldorp.nl/bouwterrein/>